

JEAN-EMILE VETH

DE CLIËNT STAAT VOOROP

door Kees Schepel

foto: Alies Boenders

Jean-Emile Veth is na een lange carrière bij de Pensioen- en Uitkeringsraad en de SVB, afdeling Verzetsdeelnemers en Oorlogsgetroffenen, sinds 2018 bij de Stichting Pelita werkzaam. Met zijn grote kennis van de wetten voor oorlogsgetroffenen is hij voor cliënten en voor collega's een welkome vraagbaak. Wat is zijn motivatie om dit werk te doen, en hoe is hij hiertoe gekomen?

Wil je om te beginnen iets over jezelf vertellen? Ik ben geboren op 2 november 1961. Ik kom uit een Nederlandse familie, heb geen Indische achtergrond. Na de middelbare school heb ik geschiedenis gestudeerd in Leiden. Ik had wel belangstelling voor de Tweede Wereldoorlog en de nationale geschiedenis, maar ik had nog geen idee dat ik me er later in mijn werk zo intensief mee zou gaan bezighouden. Tijdens mijn studie richtte ik me vooral op hedendaagse geschiedenis, met veel aandacht voor internationale betrekkingen. Maar mijn afstudeerrichting was iets heel anders. Dat ging over filmgeschiedenis, meer bepaald over de katholieke filmkeuring, die van de jaren twintig tot in de jaren zestig in Zuid-Nederland een grote rol speelde.

Na mijn studie ben ik kort werkloos geweest, en heb ik hier en daar wat los werk gedaan. In het voorjaar van 1990 kreeg ik via een uitzendbureau een aanbieding om voor de toenmalige Uitkeringsraad (uitvoeringsorgaan voor de Wet uitkeringen

vervolgingslachtoffers, de Wuv) te komen werken. Destijds werden de Wet uitkeringen burgeroorlogsgetroffenen (Wubo) en de Wet buitengewoon pensioen 1940-1945 (Wbp) nog bij het ABP in Heerlen uitgevoerd. De Uitkeringsraad zat nog in Zoetermeer. De Algemene Oorlogsongevallenregeling (AOR) was destijds vrijwel onbekend, maar zat ook in Heerlen. Er moest een nieuwe organisatie opgetuigd worden. Ze zochten medewerkers voor de Pensioen- en Uitkeringsraad (PUR) die later dat jaar in Leiden van start zou gaan. Ik kon kiezen tussen de meer financiële kant, of het beoordelen en behandelen van aanvragen. Dus het beoordelen of iemand oorlogservaringen heeft die erkenning rechtvaardigen; het zogenaamde doelgroepsaspect. Voor mij was de keus niet zo moeilijk. Ik had weinig met cijfers. Ik had overigens voordien nog nooit gehoord van deze wetten voor oorlogsgetroffenen.

Je koos bewust voor het doelgroepsaspect? Ja, dan ben je bezig met de verhalen van cliënten, en dan heb je iets directer contact met ze. Ik heb in de loop van de tijd heel wat functies vervuld. Ik ben nog een tijd leidinggevende geweest, maar daar ben ik toch wat te individualistisch voor. Ik heb me vooral gericht op de oorlogsverhalen; waar heeft men gezeten, wat hebben ze meegemaakt. Op gegeven moment was ik voor de Wuv daar verantwoordelijk voor.

Voor alle duidelijkheid: De Wuv is er zowel voor aanvragen die spelen tijdens de oorlog in Europa, als voor aanvragen die in Azië spelen. Toen ik begon was het nog redelijk in balans, later gingen 'Indische' aanvragen toch wel overheersen. Vanaf 1994/1995 kwamen er ook steeds meer aanvragen uit Indonesië zelf. Een jaar of drie lang waren er heel veel aanvragen van KNIL-militairen en hun weduwen. We hebben toen veel documentatie moeten opbouwen. Het aanwezige materiaal was vaak niet compleet, waardoor verificatie vaak een probleem was. In de loop der jaren neemt de kennis ook toe. Gebeurtenissen die nog niets eens zo lang geleden niet te verifiëren waren, zijn dat nu wel.

Zijn gebeurtenissen nu wel na te trekken, die dat vroeger niet waren, waardoor wat vroeger werd afgewezen, nu erkend zou kunnen worden? Nou ja, dat kan zo zijn. Maar ten tijde van de afwijzing was zo'n gebeurtenis blijkbaar nog niet te verifiëren, dus de beslissing destijds kon niet anders zijn. Dat komt voor. Omgekeerd ook trouwens. Wat vroeger bekend stond als interneringskamp, kan nu bij nader inzien gezien worden als opvangkamp, en dan is het geen vervolging in de zin van de Wuv. Mensen die al erkend waren, daar verandert niets voor, maar voor nieuwe aanvragen geldt dat wel.

Je hebt tot 2003 alleen voor de Wuv gewerkt? Ja, eigenlijk wel. Er was toen al wel een afdeling samenloop, en het was niet meer logisch dat er nog een aparte Wuv-afdeling was. Bij een reorganisatie is toen alles bij elkaar gevoegd, de Wuv en de Wubo. Ik werd beleidsmedewerker bij beleidsjuridische zaken. Ik hield me tot 2014 voor 60% bezig met het doelgroepsaspect en verder met beleidsmatige zaken. We waren inmiddels overgegaan naar de SVB. Er werd ingekrompen, er was voor mij geen plaats meer. Ik kwam in een gemengd team terecht, ging aanvragen voor Wuv en Wubo beoordelen. Ik vond dat jammer, maar begreep het wel. Er was nou eenmaal minder ruimte voor beleidsmedewerkers.

De krimp ging steeds verder. Er werd gesuggereerd om om je heen te kijken. Ik vernam dat er bij Stichting Pelita ruimte was. Ik heb toen een paar gesprekken gevoerd met Hans van der Hoeven van Pelita, en ben in 2018 overgestapt. Er was plek voor een medewerker met kennis van de wetten voor oorlogsgetroffenen. Ik had altijd aan de kant van de uitvoerder gestaan. En nu kwam ik toch in een andere positie. Ik had voorheen wel contacten met cliënten, maar het was toch anders; je was een soort poortwachter. Dat zijn we bij Pelita ook, maar bij Pelita sta je vooral aan de kant van de aanvrager, echt als belangenbehartiger. Bij Pelita kunnen we mensen ook breder helpen, op meer vlakken, en bijvoorbeeld ook overdragen aan maatschappelijk werk van het Nederlands Veteraneninstituut.

Was het alleen Pelita of ook al Stichting 1940-1945? Nou, in eerste instantie vooral Pelita, maar het was ook de bedoeling dat ik voor Stichting 1940-1945 werkzaamheden zou gaan verrichten. Bijvoorbeeld telefonisch bereikbaar zijn voor cliënten en het behandelen van aanvragen van verzetsdeelnemers. Ook vragen over de wetten voor oorlogsgetroffenen en praktische hulpvragen. Dat doe ik voor Pelita, maar ook voor Stichting 1940-1945. Ik heb in 2019 ook een opleiding gevolgd over de Wmo (de Wet maatschappelijke ondersteuning). Dus daar kan ik ook mensen mee helpen. Ik weet hoe de Wmo in elkaar zit en hoe ik mensen daarbij kan helpen.

Het contact met de mensen vind ik het belangrijkste. Telefonisch, maar ook door huisbezoeken. Soms geef ik voorlichting tijdens onze bijeenkomsten, over de wetten voor verzetsdeelnemers en oorlogsgetroffenen met name. De cliënt staat voorop. Binnen het redelijke proberen we alles voor ze te doen.

Wat voor toekomst zie jij voor Stichting Pelita en Stichting 1940-1945 binnen ARQ? Je bent immers sinds kort lid van de Ondernemingsraad van ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum. Ik denk dat binnen ARQ onze herkenbaarheid een beetje ontbreekt. Delen van ARQ houden zich deels met dezelfde doelgroepen bezig, maar meer op academische basis. Wat ik daarin mis is de echte aandacht voor wat die verzetsdeelnemers en oorlogsgetroffenen bezighoudt, wie die mensen zijn. Wat zijn hun verhalen, hoe help je ze het beste. De directe belangenbehartiging, de directe band, die hebben wij. En die positie mag benadrukt worden; daar zit onze meerwaarde. De context, de culturele achtergrond, de kennis daarvan. Daarin kunnen wij onze cliënten het beste helpen. Hoewel ik natuurlijk als OR-lid oog moet houden voor het grotere belang van de organisatie ARQ als geheel, wil ik zeker uitdragen dat wij, Stichting Pelita en de Stichting 1940-1945 belangrijke 'merken' zijn. Wij staan ook voor de honderden vrijwilligers die met en voor ons werken.

Is er nog een vraag, Jean-Emile, die je wel verwacht maar niet hebt gehoord? Misschien de directe vraag wat mijn motivatie is voor dit werk. Ik heb daar wel over nagedacht. Voor mij is essentieel dat ik werk met kwetsbare mensen. Omdat ze zelf de oorlog hebben meegemaakt, of omdat ze direct of indirect te maken hebben gehad met de nasleep ervan. Mensen die hulp nodig hebben, die hun verhaal kwijt willen. Maar ook hun kinderen. Die met vragen zitten, die hulp zoeken. Mijn motivatie is dat ik ze zo goed mogelijk wil helpen, zodat ze zich gehoord voelen. Als ik ze al niet zelf kan helpen, dan heb ik ze hopelijk toch zo goed mogelijk op weg geholpen, doorverwezen misschien. Ik kan wat doen voor de verzetsdeelnemers en oorlogsgetroffenen, dat is voor mij belangrijk.